

ROBOTCHYJ NAROD

(THE WORKING PEOPLE)

THE OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION.

(Affiliated with the S. D. Party of Canada)

THE ONLY UKRAINIAN SOCIALIST PAPER IN NORTH AMERICA

Published weekly by

THE "ROBOTCHYJ NAROD" ASSOCIATION

at 144 Higgins Ave. Winnipeg, Mn.

Subscription \$2.00 a year.

Про робітничі організації.

Нині рідить усім капіталізм. Не добра його господарка. Бо ог маємо ціле море нужди. Величезна більшість людства не доїдає, не досипляє, в'язмі мерзне, в літі пече ся ізза браку відповідної одяжки. З другого янова боє а люди, що мають великанські багатства.

Несправедливість та походить з того, що капіталізм не відповідає теперішньому становищу поступу. Розвій людськості дійшов нині так далеко, що могли би всі люди бути щасливі і мати все, чого їм дожити потрібно але треба би змінити порядок між людьми.

Чому ж люди той порядок не змінять?

Тому, що многи і многи не знають, де лежить причина зла. А не знають, бо обставини так складають ся, що заслонюють ту властиву причину.

Нинішній устрій полягає на приватній власності средства продукції. Через се, що одиниці посідає машини, варштати, фабрики — може вона використовувати всі догідні для неї обставини. І так кожний чоловік мусить щось їсти, в щось убрати ся. Але не кожний може ті річі роздобути на власній рілі, не може зробити собі убраня зі свого матеріалу і т. ин., бо не всі посідають ані яринних огородів, ані управної рілі, ані варштатів, ані фабрик. Тому всі, що не є власителями тих средств продукції, мусять звідкись роздобути потрібні до життя річі. І се використовують поїїдалючі і Кажуть вони до неосідаючих: Ти не маєш на чім і з чого зробити собі убраня і черевиків, а ти вирубати дерева — ходи до нас. Ми дамо тобі матеріял, варштат і ти зробиш, що тобі потреба. Але току, що будеш виробляти з нашого матеріялу, нашими машинами і може в наших хатах — зробиш ще більше таких самих річей. Але ті будуть належати вже до нас. На ті условини змушені неосідаючі (бідакки) згодити ся. І повстає назмна праця. Посідаючий використав відносини, котрі змушують неосідаючих заспокоювати свої життєві потреби такі самі, як і він — посідаючий — має. З того використав ситуації він має більшу користь. Мимо того однак неосідаючий того не видить. Йому здається, що там той його добродій, бо дав йому можливість заспокоюваня життєвих потреб.

Таких бідакків є щораз більше. А всі вони шукають можности заспокоюня хоч в часті життєвих потреб, без котрих не можуть існувати. І зводять своє життя на уровень звирини: визбувають ся з konieczности своїх людських потреб, аби можна бодяй заспокоїти голод. І се використовують посідаючий средства продукції. За працю в своїй фабриці чи на рілі дає дуже низьку платню. Коли не згодять ся один робітник на таку платню, то найде ся многи таких, котрі вже давно привикли до нужденного життя.

І ідуть нуждарі обнижувати робітничу платню, а тим самим громадити в ще більшій мірі багатства багачам. Бо кожний цент урваний робітникам, приспорює більше багатства капіталістови.

Гривродно, що робітники, котрим, обнижують платню, звертають свою ненависть проти тих, хто справчянив те обниження. І ворогують між собою, один видить у другим найлютішого свого ворога. А в се його використовує в свою користь підприємець. Все, що робітників ставить у прикре положеня, все то дає можливість власникови средств продукції ще більше купити багатств і тим самим ограблювати з тих дрібширокі маси.

Такий стан стає остаточно невиносимим. Інтелігентніші одиниці з посеред робітників задумують ся над тим і старають ся знайти який спосіб, аби тому зарадити. І повстає думка опанованя ринку праці. Думка — зразу дозрівачу в умах одиниць — переходить у працюючі маси, залапає їх і будить надію ліпшої долі. Далше переміняють її робітники в діло і повстає організація, яка має на цілі ограниченню конкуренції робітників між собою.

В такий спосіб дійшли робітники до свідомости, що коли самі вони не подбають про свою долю, то ніхто їм не прийде а помічи. Побачили, що ніякі нарікання їм не допоможуть, бо власне підприємці найбільше тішать ся, коли робітники є в скрутнім положеню. Стало їм яєним, що бажане підприємця не може бути бажанем робітника і на відворот. Треба самому творити собі долю. І стали творити організації, в них ридити, в якій би то спосіб поліпшити собі долю і залучувати до тих організації щораз більше робітників.

Але підприємці зрозуміли, чим то пахне. Вони знали, що коли робітники з своїми силами і поліпшять собі долю, то почувуть себе в силі рішати условини праці і тим самим впливати на продукцію.

І се настрашило підприємців. Щоби не допустити до того, постановили протидіяти робітничим організаціям з великою завзятістю. Ходячи бо о се, аби робітникам доказати, що вони самі — хочби і зорганізовані — нічого добити ся не зможуть.

Тимчасом організації оказали таку живучість, що опітр підприємців майже нічого не поміг.

Се змусило капіталістів оглядати ся за иншим способом боротьби. І одні зачинають творити сильні товариства підприємців, картелі, трести і т. п. інституції. А другі — більше проворні — звертають свою увагу на самі робітничі організації, аби їх опанувати, отже роблять ся приятелями робітників. Від часу до часу беруть в оборону робітника, в своїх газетах деякі случаи з робітничого життя симпатично описують, час від часу признають рацію якомусь поривови робітників і т. д.

Так по маленьки прикосують робітників, аби ті лише допустили їх впливати на свої робітничі організації.

І така робота зачинає приносити пожадані для буржуазії результати.

В інтересі робітничої організації, аби всіх робітників трактовано рівнорядно. Жаєна група робітників не повинна почувати себе упослідженою в своїй організації. В еї стремління пориви поодиноких верств робітників туп повинні розвивати ся і дозрівати. Бо робітники не можуть творити окремих товариств літературних, забавових, національних, музичних, релігійних чи ще яких. Ім не стає на се ані часу ані средств. Коли робітничі організації не робить трудности в розвою всім стремлінням посеред робітників, то по горше причиняє ся до розвою культури серед робітників і тим самим до умового їх піднесеня а по друге привязує тим робітників до себе і робить ся їм дорогою. Через рівне трактованя всіх напрямів у своїм нутрі, витворює толеранцію між робітниками і пошанованя для кожної гадки, яка впливає з переконання. Так понятя і в тим дусі ведена робітничі організації витворює карієсть, але не військового-примусову, але впливаючу з загальною признаною konieczности такого а не иншого діяня.

Чи такі є відносини в робітничих організаціях? Не можу тут дати повної відповіді. Можу говорити лише о галицьких організаціях, духа яких знаю. Коли отже порівнаємо висше описаний ідеал з галицькими робітничими організаціями, то далекі вони від нього. І тим треба толкувати факт, що робітники гуртують ся в неробітничих організаціях, часо ворожих робітничим інтересам. А гуртують ся в них тому, бо там можуть розвивати свої індивідуальні наклонности, які робітничі організації ігнорують, або просто до них ворожо відносять ся.

А сеж одиниці о високій індивідуальній вартости! Хто має бажане поза примусовою працею в робітні ще чимось прислужити ся суспільности — того не вільно легко важити. Такий бо є як губка, легко всаююча в себе всякий плів. І коли пересякне така одиниця поза робітничою організацією якими ворожим робітничим інтересам впливами, то може до неї внести дезорієнтацію.

Поза иншими хибами наших робітничих організацій — які тут не порушують — найбільшою є перещіненя одних і на другі. Іменно коли найдеть ся здібніша одиниця серед робітників у організації, так сейчас накладаєть ся на неї всі обовязки веденя організації. А чейже кожда одиниця мусить мати злі та добрі сторони. І коли серед доволі значного числа людей видвинеть ся одиниця і її у руки вложити ся керму цілої групи робітничества, то дуже легко можна ту одиницю зіпсувати. Вона зачинає привикати до нешанованя думки инших і легковаженя всіх, котрим не укаують рівного довіря. А трудно чейже повірять, щоби серед значної групи людей — хотячи би і робітників — не вайшло ся більше охочих і відповідно здібних заступати інтереси тої групи.

Ледво проговорив Вищак до Ірини, що десь далеко літала думками: за морем, на широкій просторій землі вона ніби собі лиш походжає а десь далеко корова вже на стіглі. Все те так докладно передумувала як було написано в книжочці від агента. Вона зворушилась запитом Миколи і забула про що думала. Вона не відповіла нічого.

Відтворили ся старі, двері в до хати ввійшло двоє людей: то був Танаско зі своєю жінкою Катрею. Гості несміливо підійшли серед хати. Катрі з'явили ся сльози на повіках, та вона скоро і незаметно втерла рукавом. Вона поглядала то на дитя, то на Ірину.

— Сусідо, сусідо: вже відай не будемо в купі?.. Не будемо переводити неділі в садочку? Діти, діти, що ви зробите на чужині, а ким ви будете бавитись?..

Допитувала ся Катря кризь плач, вдивляючи ся то на дитя то на Ірину. Танаско хватав діти та цілував цмокаючи на всю хату. Ірину жаль стиснув за серце а по її зморщеним лицю котили ся наче горох гіркі-сльози.

Вищак розтикаючи невеличку фляшку сивухи, запросив гостей щоби їдали. Він почастував їх, закусув чорним хлібом і розпочав балачку, та тут перебили йому святі гості, Семен і його жінка Настя.

Семен підкручуючи свій рудий вус подоровив ся з емігрантами і сів на лаву. — Уже їдете? запитав Семен кризь плач Миколу.

— А чогож мені тут оставати ся? Особот так казав? Куме, таже дитя в голоду тає ся дома, нема на чім газлувати, а до мліла, не було кому заробити на бараболю,

того ніхто тебе не поспитає, чи маєш з чого жити, чи мають діти хоч кусок хліба? За це тебе ніхто не спитає, лиш дай, дай, та дай. Від всяких драч не мож обігнатись. Державний водток дай, за якесь „пилькове“ за мести дай, на церкву дай, на поладай, навіть за пса треба заплатити; а тобі М... в найгіршій біді ніхто не хоче помічи, тогді не помагав ані церква ані піп, ані молитви. Не заплативсь за що, прийшли посіпака тай зафантували, а нема що фантувати — мусив відробити, а не відробити то відсидиш, а надолжати пан мусив. Панське не пропаде.

— Не будьте куме хоч безбожником, сказав по хвалі Семен.

— А хіба-ж я не правду кажу? На церкву дай, попови дай, а сам голодеє сиди. Ані церква, ані піп, ані молитви не помагують. А про державні добродійства то й говорити нема що.

— А ви не чули, як отець добродій на казаню казали, що хто тут мучить ся, то на тім світлі буде в раю?

— А може в пеклі? А він був, він знає? Ану, хто з того світля вернув ся і казав, що там є рай або пекло? Ну, та з пекла або з раю трудно і вернутись, але коби хто був вернув ся хоч з „шестиваца“, а то як надіти нікого.

— Лиш бог знає, — Рахуйте собі, треба було дати на церкву а я не мав звідки дати, прийшли фантувати не було що взяти, а вони мене наперед себе тай до арешту. Куме, та це не перетяг так казав? Куме, таже дитя в голоду тає ся дома, нема на чім газлувати, а до мліла, не було кому заробити на бараболю,

а вони мене замкнули? Та це по божому? Ой не по божому це! Гріх за мене бідного. Прийшов на світ і отсей Іванко, пішов а хрестити, а він і говорити не хоче. Що а напросив ся, що вже нагнув ся, так ві, тай ві, тай ві. Нема курки, не буде литина охрещена. Гм... думаю, литина доревна від курки, а тут дитяну годуй, з дитиною муч ся, а я собі думаю: дам отцеві добродієви дитяну замість курки, та може хоч вигудує. Як подумав, так і сказав.

Боже милий, як учув він се, то мало не сказив ся і вигнав мене з хати. Пішов а з нехрещеною дитиною, тай більше не вертав ся.

— Прогнівли ви бога, — Або-ж він мене не прогнівив? — Та що вт куме плія? — Ні я не пліяний, а хочу чити.

Витягнув Микола корок з фляшки, наляв собі в килішок і випив до Семена. Діти сгояли з розтвореними ротами, та погликували то на родичів, то самі на себе. Один Василь найстарший син Миколи слухав уважно розмови обох чоловіків. Він поглянув у вікно і в мить перелетіло йому в голові його молоденьке веселе життя. Перелетіло і щезло... Він нагадав, як він з товаришами грав ся, як він пасучи громадську худобу вигравав на широкім зеленім польовім морю, горілиць в сопілку.

Нероз він дивив ся в округ себе і міряв те поле широкое як море. А тепер він покидав, він лізав все, а тут не може відчепитись думками від рідного села.

— Уже не буде... подумав собі Василь а сльози йому лили ся по щоках.

Він проплакав ся і... „Вже минуло“ Микола почастував працюватись. До хати на похорон. На дворі вже на поготові віз і фія. В хаті заводили ся плач свої рученята до матері стояв мовчки та відхривав калужки, вийшов з кути, але руки не склавши двері на розгвір. Товна криком і плачем Василь приміщуєчися нуб ся і подумав „вже

сонце підсунуло до веселим весняним садів зелені і поле мерцає бами рілі своїми золотими лані в ставі відбивають від лагідного вітру хижі кож працювали емігранти. На лану татнули повії і ті вимажуючи своїми ноначе працювали Микола тятнув скорі тятнув бляншу лаву закурич. Вони геть відхали на горб звідки ви панський двір. Се був Микола дотримав до нивку.

— Гов, стань Семене на фірманя, котрий ки соня.

ДО НІВ ДО

давні ся ле шей біль вели була Спирної фертиділого наві Наресвогпий

ти, в слов груд неї шарт нув ворим ч все, ном, відоб тим. жих шей шарт

родні дять в іть робіт соці. вольншана люди демо роби може сти л все я

переі дотім дем

Яка його доля.

В хаті Вищака було тихо. Діти сиділи на голій постелі. Микола Вищак почмакував за столом на ослоні свою любиму черепулку, а жінка його сиділа на стільці коло старої облупаної печі. Під столом лежали клунки. Вищак чогось задумав ся, та пропусав лише сливу через губи, котра стікала цибухом на землю. Нероз Микола ливив см як другі бідують, а він лиш казав: „колвсь і мені так буде.“ І правда його пророщто даремно не пропало. Помаліі поступенно воно сповнило ся, але Микола все таки потішав сам себе: „може, може якось то буде.“ Та ся потіха даремна була! Біда нечаче вперте порося заліза до його хати. Дрібні діти що дня чогось хотіли, прабігали до своєс батька, щоби він що лиш для них купив. А тут в Миколи ні духу ні хуху. Поля мало мав, тай те не вродило нічого, а іде погорів, тай Микола не знав чого вчепитись. Приходять за податком, фантують за церкву, просядів в арешт за вязочку хворосту, що взяв з панського ліса.

Піду, думаю Микола, геть! Зібрав ся зі всім до від'їзду. Купив собі якісь чорні річі, та оглядав їх чмакаючи люльку, а жінка його сиділа згорблена коло старої облупаної печі тай поглядала своїми спланиканими очима то на дитя, то на нього. А діти ждали нетерпеливо, бо хотіли працюватись в далеку дорогу. На столі стояла фляшка горівки.

— Та що-ж ти стара думаєш?